मेरा चित्रहरुको अवधारणा | इशान परियार

मेरो मन भित्रका प्रतिबिम्बीत भावहरुका प्रस्तुती मेरा चित्रहरु हुन् । जुन जीवनका प्रतक्ष अप्रतक्ष भोगाई, अनुभव, समाज परिवेश का सांकेतिक रुपक का रुपमा चित्रण भएका छन् । यी चित्रहरु जसलाई मैले ३ चरणमा विभाजन गरेर व्याख्या गरेको छु ।

पहिलो चरणमा “बेटर देन बिटर” श्रङखला मा सन् २०१२ देखी २०१३ भित्र रचिएका चित्रहरु छन् । यो श्रङखलामा मैले विभिन्न शिर्षकमा रहेर कोरेका चित्रहरुले समग्रमा जीवनका सत्य, तिता अनुभूति, भोगाई र उन्मुक्तता लाई सम्बोधन गर्न खोजेको छु । The evolution of mankind शिर्षकमा समाज र परिवेश को धरातलमा जन्मिन खोजेको मानवतालाई देखाउन खोजेको छु । जुन चित्रमा एउटा तिते करेलाको गर्भमा विकसित भैरहको समाजको प्रतिबिम्बको रुपमा विभिन्न आकृति रहेको छ । Quest of Truth शिर्षकको चित्रमा सत्य र न्यायको खोजिमा रहेको मानव आकृति रहेको छ र पृष्ठभुमीमा एउटा तिते करेलाको आकृति रहेको छ र तिते करेलाको पातले भरिएको छ जसले समाजको जालो लाई प्रतिबिम्बत गर्दछ । समग्रमा यो श्रङखलाका चित्रहरुले नेपाली परिवेशको तितो यथार्थको पक्षलाई देखाउछ ।

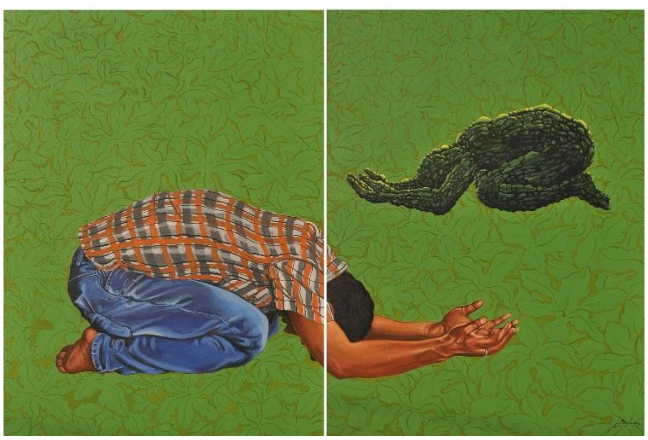

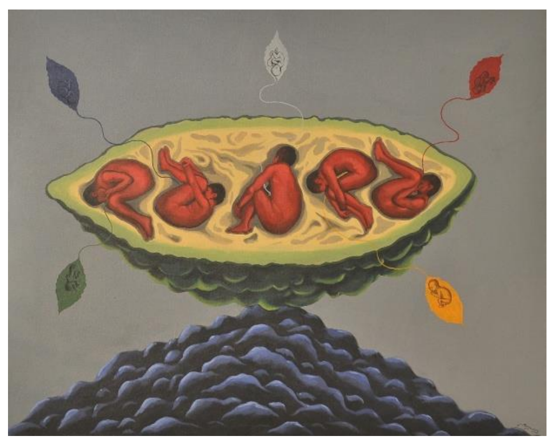

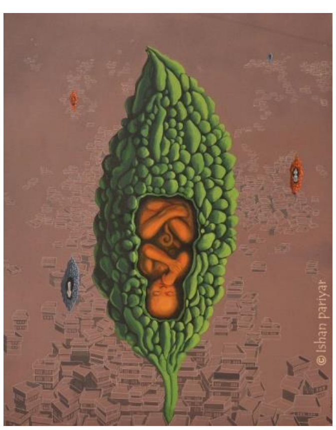

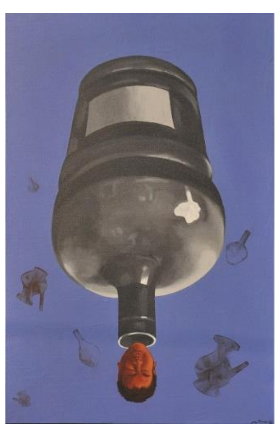

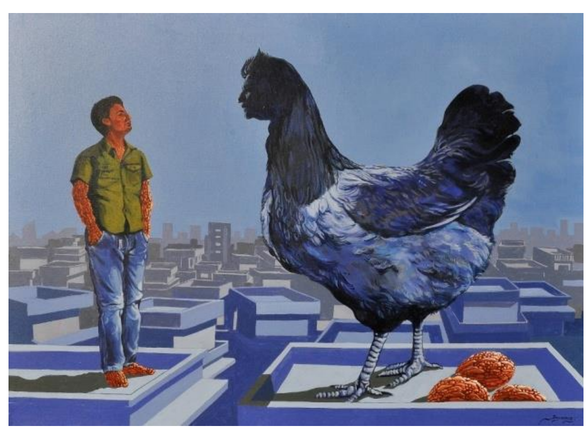

दोस्रो चरणका चित्रहरु The ethos of surrounding शिर्षक श्रङखला मा सन् २०१४ देखी २०१५ भित्र रचिएका चित्रहरु छन् । यी चित्रहरु मा सांकेतिक रुपमा जीवनका पक्षहरुलाई प्रस्तुत गरेको छु । यो श्रङखलामा पानी, डुगां, जलकुम्भी, हिमाल तथा परिवेश लाई रुपकको रुपमा प्रयोग गरिएको छ । पानी प्रकृतिको निष्कपट उपहार भए पनि यसमा गरिएको जातिय भेदभाव र धर्मको रुपमा गरिएको षडयन्त्र लाई पानीडुंगाको रुपमा सतहमा तैरिरहेको जीवनको यथार्थ पक्षलाई देखाउन खोजेको छु । पानीडुंगालाई एक स्वतन्त्रताको प्रतिक को रुपमा लिएको छु । जसलाई दृश्य अदृश्य शक्तिको रुपमा विभिन्न तत्वहरुले नियन्त्रण गर्न खोजिरहेको छ ।

तेस्रो चरणका चित्रहरु Reminiscence शिर्षक श्रङखला मा सन् २०१६ देखी २०१९ भित्र रचिएका चित्रहरु छन् । यो श्रङखलाका चित्रहरुमा पनि मैले अझ परिष्कृत रुपमा पानी र डुगां तथा भगवानका मुर्तिहरुलाई प्रयोग गरेको छु । नेपाली समाजको मानसिकता अग्रगामी पथ तर्फ अगाडी बढी रहेता पनि बाँकी रहेका साँस्कृतिक कुरितीका अवशेषहरुले अझ सम्म पिछा नछोडीरहेको परिवेशमा यी चित्रहरु कोरिएका छन् । यी चित्रहरुले भगवानको प्रतिक लाई पुज्य रुपमा लिइए पनि समाज मा रहेका आडम्बररुपी मानवहरुले बनाएका नियमहरुले बाधिरहेको विगतलाई प्रतिबिम्बत गर्दछ । यी चित्रहरुमा पानीलाई तितेकरेला को वयनमा (Texture) छालको रुपमा चित्रण गरिएको छ ।

“Reminiscences” शिर्षक चित्रश्रङखला को बारेमा

सम्झनाहरू Reminiscences मेरो कलाकृतिहरूको एक श्रृंखला हो जुन मैले सन् २०१५ देखी काम गर्न सुरु गरको थिए । यो मेरो अघिल्लो श्रृंखलाको एक निरन्तरता हो, जुन मैले २०१२ मा शुरू गरेको थिए । सुरुमा मैले पानी डुङगालाई केवल एक प्रतिनिधित्व वस्तुको रूपमा चित्रण गरेको थिए । मैले फेवा ताल, पोखरा र वरीवरीका डुङगाको चित्रहरु कोरेर सुरू गरें, जुन मेरो प्यारो गृह शहर हो । त्यतीबेला म मेरो नजिकबाट अवलोकन गर्न र मेरो व्यक्तिगत दृष्टिकोणबाट डुंगाको चित्रहरु कोर्न सक्षम थिए । २०१२ मा मैले अवलोकितेश्वर वा बुद्धको अवतार चित्रित गरें । यसैबाट एउटा विचारको उत्पत्ति सुरु भयो । मैले यो विशेष विचारलाई ठूलो क्यानभासमा चित्रित गरें । मैले डुंगा बिचमा देवताको मूर्तिकला रचना गरेको थिएँ, हरियो पानीमा हिंडिरहेको थियो जुन करेलाको बनावटलाई मूर्त रूप दिन्छ । म मेरो चित्रहरु मा तीतो करेला को आकृति विभिन्न प्रसंगहरूमा प्रयोग गर्दछु , यसको जैविक आकार, बनावट र यसको तीतो स्वाद जसले जीवनको तीतो मिठो सत्य र वास्तविकतालाई दर्साउँछ ।

मैले जीवनलाई असीमित यात्राको रूपमा फेला पारे जहाँ हामी विश्वास लाई आत्मसाथ गर्दछौं जसले अन्ततः हामीलाई नजिकका व्यक्तिहरूसंग वचनबद्ध तुल्याउँछ । यसरी नै हामी यो विश्वास गर्छौं कि हामी अगाडि बढ्छौं । म विश्वास गर्दछु संसारको वर्तमान अवस्था र क्षण एक असीम समयको परिणाम हो जुन ब्रह्माण्डमा सुरूदेखि नै तैरिरहेको छ । संसारको विकास, जीवहरूको रूपक र मानवको विकास अनगिन्ती शताब्दीहरूका परिणामहरू हुन जुन हाम्रा अज्ञात पुर्खाहरूको संघर्षको कारण अर्थपूर्ण मोड़मा ल्याइएको छ । हामी ज्ञात र अज्ञात समय र ठाउँको कुल योग हौं । यद्यपि हामी पनि भविष्यमा याद दिलाउनेका लागि बाँकी छौं । अलौकिक अस्तित्वमा विश्वास र विश्वासको अस्तित्व मानव चेतनाको साथ शुरू भयो । यी विश्वासहरूले हामीलाई हाम्रो आफ्नै विश्वास महसुस गर्न मा निर्देशीत गरेको छ जुन यो चेतनाबाट उत्पन्न भएको हो । हाम्रो विश्वासले हामीलाई धेरै तरिकाहरूमा डोराएको छ । सत्य जस्तो मैले देखेको छु कि जीवनले बोक्न सक्ने बोझ बोक्दछ जुन हामी व्यक्त गर्न असफल हुन्छौं । यो भार हामीसँग अनिवार्य रूपमा जोडिएको छ, चुपचाप हामीलाई केही अनुकूल र प्रतिकूल परिस्थितिहरूमा तान्दै जो अन्ततः हाम्रो अस्तित्व बारे हामीलाई सचेत बनाउँदछ । । मेरो चित्रहरुमा, डुंगा उड्छ र कहिलेकाँही पानीमा तैरन्छ । मेरो लागि डुंगा एक आत्माको कथा हो वा एक मानव जातिको लागि उसले आध्यात्मिक संसारमा जाने बाटो पत्ता लगाउँदछ र यो एउटा रुपक हो ।

पानी बग्ने सतह वा यसलाई कन्टेनर मा राखिएको हिसाबले पानीको प्रकृति फरक हुन्छ र पानी पनि त्यस्तै किसिमले आकार लिन्छ, यद्यपि पानी शान्ति र सन्तुलनको पनि प्रतीक हो । सामाजिक दृष्टिकोणबाट म मेरो चित्रको माध्यमबाट सामाजिक भेदभाव र प्रभुत्वको मुद्दा सम्बोधन गर्छु । म

सामाजिक मान्यताहरूको बिरूद्ध आवाज उठाउँछु जुन धेरै पहिले नै यसको मिति सकिएको छ । डुंगा, पानी र कहिलेकाँही अन्य आकृतिहरू करेलाको बनावटमा प्रतिनिधित्व गरिन्छ । म प्रतीकात्मक रूपमा देवी, देवताहरु र प्राचिन मूर्तिकलाहरु को प्रयोग गर्दछु किनकि यसले समानता र मर्यादा को खोजको प्रतिनिधित्व गर्दछ । धर्मका अनुसार पौराणिक कथाले मानदण्ड र कानूनहरूको लागि ठाउँ सिर्जना गरेको छ जसले हाम्रो वास्तविकतालाई ईश्वर र देवीको 'सत्यता' बाट अलग गर्दछ । पुरातन समयमा भगवानहरूलाई ठूलो शक्तिको रुपमा चित्रण गरिएको थियो तर आज देवीदेवताको शक्तिलाई कलाकृतिहरुमा परिणत गरिएको छ र अझै धेरैले उनीहरुको पूजा गर्छन् । पुरानो मान्यता अनुसार भगवानहरु जहाँसुकै बसोबास गर्थे, तर अब यो मानवविज्ञान र प्रविधिको युग हो । ईश्वर आज अदृश्य हुनुहुन्छ र यो एउटा अमूर्त विचार हो ।

धार्मिक स्मारकहरू विभिन्न समय र युगका साक्षी हुन् । हामीले सास फेर्ने क्षणहरू भविष्यका लागि सम्झनाहरू हुन् । कुनै भौतिक चीजहरू सदाका लागि रहँदैन । यद्यपि यो तथ्य हो कि हाम्रा पुर्खाहरूले बनाएका कलाकृतिहरू र स्मारकहरू अझै पनि संकलन गर्दछन् जसले गर्दा हामी हाम्रा पुर्खाहरूले पाएको सीपलाई गौरवान्वित महसुस गर्दछौं । दिव्य को अनन्त र अदृश्य शक्ति हाम्रो मानसमा छापिएको छ यस प्रकारले हामीलाई यी पुराना स्मारकहरु र विश्वासहरु लाई संरक्षण गर्न प्रेरणा दिन्छ । हामी जातिय भेदभाव, मानवधर्मको नाममा युद्ध लड्छौं । छनौटहरू सबै हाम्रो हुन् र म जहिले पनि विश्वास गर्छु कि यदि पुरानो दर्शनहरू बुझियो भने हामीलाई सँधै सही मार्गमा डोर्याउँछ । मलाई कला भनेको ईश्वरीय कुरा बुझ्ने र जीवनमा समन्वय फेला पार्ने माध्यम हो ।